

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ศึกษาระดับการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร ความเป็นมาของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 ความเป็นมาของหลักสูตรไทย
 - 1.3 ความหมายและความเป็นมาของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.4 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.5 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา
 - 1.6 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
4. กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
 - 4.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
 - 4.2 การจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา
 - 4.3 การกำหนดแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
 - 4.4 การดำเนินการใช้หลักสูตร
 - 4.5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล
 - 4.6 การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
 - 4.7 การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นตัวกำกับการงานทางด้านวิชาการในการจัดการเรียนการสอนผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาเป็นผู้ใช้หลักสูตร จึงจำเป็นต้องรู้จักและเข้าใจตัวหลักสูตรเป็นอย่างดี ซึ่งได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ในหลายประเด็น ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 43) กล่าวว่า หลักสูตร มีความหมาย

3 ประการ คือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้

2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยเข้า (Input) ได้แก่ ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น

3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

สำลี รักสุทธี (2544 : 10) ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์หรือกิจกรรมจัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนอันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติในทิศทางอันพึงประสงค์

จันทราณี สงวนนาม (2545 : 77) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือ แผนการเรียน โปรแกรมการเรียน เอกสารการศึกษา แผนการจัดกิจกรรม

ยุทธศักดิ์ ฮมแสน (2535 : 17) ให้คำจำกัดความหลักสูตรไว้ว่า มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับการวางแผนจัดขึ้นเป็นลักษณะของวิชาที่มีความมุ่งหมาย ให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินงานจัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตร คือ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นสำหรับให้นักเรียนแต่ละคน ได้เรียนตามความสามารถ ความสนใจ และตามความถนัดของตน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ชุมชนและสังคมต้องการและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขหลักสูตรจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพของสังคม การเมืองและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

1.2 ความเป็นมาของหลักสูตรไทย

รุจิร ภู่อาระ (2545 : 17 - 19) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของหลักสูตรไทยไว้ ดังนี้
สมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1800 - 1893) หลักสูตรที่ใช้ยึดแบบเรียนเป็นหลัก ตามหลัก
ศิลาจารึกที่พ่อขุนรามคำแหงทรงประดิษฐ์ขึ้น

สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1894 - 2324) ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ
มากขึ้น แต่ยังยึดแบบเรียนเป็นหลัก เริ่มมีตำราเรียนเล่มแรกเกิดขึ้น คือ หนังสือจินดามณี

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2410) เริ่มมีการจัดการศึกษาในบ้าน
วัด และในราชสำนัก รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมวิชาความรู้ต่าง ๆ จารึกไว้ที่วัด
พระเชตุพนฯ ลักษณะของหลักสูตรยังยึดหนังสือเป็นหลักวิชาที่เรียนได้แก่ วิชาหนังสือ
วิชาแพทย์ วิชาช่างเขียนภาพและลาย ในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้เพิ่มวิชาภาษาอังกฤษ

สมัยก่อนตั้งกระทรวงธรรมการ (พ.ศ. 2411 - 2435) เริ่มจัดการศึกษาแบบมี
แบบแผนในโรงเรียน คือ พ.ศ. 2411 จัดตั้งโรงเรียนหลวงในพระบรมมหาราชวังขึ้นเป็น
โรงเรียนแรก หลักสูตรที่ใช้สอนคือ แบบเรียนหลวงของพระศรีสุนทรโวหาร มีทั้งหมด 6 เล่ม
เมื่อเรียนจบ 6 เล่ม และสอบได้ถือว่าจบประโยคหนึ่ง

สมัยตั้งกระทรวงธรรมการ (พ.ศ. 2435 - 2444) ในปี พ.ศ. 2435 มีการจัดตั้ง
กระทรวงธรรมการขึ้นรับผิดชอบงานด้านการศึกษา มีการกำหนดหลักสูตรเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 (ประโยค 1) มี 3 ชั้น

ตอนที่ 2 (ประโยค 2) มี 3 ชั้น

ตอนที่ 3 (ประโยค 3) มี 4 ชั้น

สมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย (พ.ศ. 2445 -
2474)

พ.ศ. 2445 มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรครั้งสำคัญมีการวางแผนการศึกษา
แห่งชาติใหม่ ลักษณะหลักสูตรแบ่งเป็น 3 ตอน คือ หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตร
มัธยมศึกษาและหลักสูตรพิเศษ

พ.ศ. 2452 มีการประกาศแผนการศึกษาแห่งชาติใหม่เปลี่ยนหลักสูตร
เป็นหลักสูตร มวลศึกษา 3 ปี หลักสูตรประถมศึกษา 3 ปี

พ.ศ. 2456 มีหลักสูตรหลวง แบ่งเป็นวิชาสามัญและวิชาสามัญศึกษา

พ.ศ. 2464 มีประกาศการจัดการศึกษาใหม่โดยประกาศใช้การศึกษาภาคบังคับ

พ.ศ. 2471 มีหลักสูตรมัธยมปลายเพิ่มขึ้น แยกเป็น 3 แผนก คือ แผนกกลาง

แผนกภาษา แผนกวิทย์

สมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย (พ.ศ. 2475) หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้วมีการปรับปรุงหลักสูตรหลายครั้งคือ ในปี พ.ศ. 2475, พ.ศ. 2479, พ.ศ. 2491, พ.ศ. 2498 และ พ.ศ. 2503

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2521 ได้มีการปรับโครงสร้างของหลักสูตรใหม่เป็นหลักสูตรประถมศึกษา 6 ปี หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (พ.ศ. 2524)

พ.ศ. 2533 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2521 อีกครั้งหนึ่ง เป็นหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยแยกเป็นกลุ่มประสบการณ์ในระดับต้น ๆ และค่อย ๆ เน้นรายละเอียดของวิชามากขึ้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

ปัจจุบัน (พ.ศ. 2544 – ปัจจุบัน) กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 โดยกำหนดให้

ปีการศึกษา 2546 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 1, 4

ปีการศึกษา 2547 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4, 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, 4, 5

ปีการศึกษา 2548 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในทุกชั้นเรียน

จากการศึกษาความเป็นมาของหลักสูตรของไทย สรุปได้ว่า หลักสูตรไทยในยุคเริ่มแรกจะเป็นหลักสูตรที่ยึดแบบเรียนเป็นหลัก มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความก้าวหน้าและมีความเหมาะสมกับยุคสมัยมาโดยตลอด ครั้งที่มีความสำคัญและมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการศึกษาของไทยเป็นอย่างมาก คือ การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2503, พ.ศ. 2521, และครั้งล่าสุด คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

1.3 ความเป็นมาของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่นๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาคจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทุกภาคเรียนและกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กรมวิชาการ 2545 ข : 30-35)

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

หลักสูตรการศึกษาของประเทศที่ใช้อยู่ คือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ ได้ติดตามผลและดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรตลอดมา ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ในเรื่องที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น
2. การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์
3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคล มีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง

และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี

ด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐบาลที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคน สร้างงาน เพื่อช่วยกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคงได้อย่างยั่งยืน เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างชาติ ปรับโครงสร้างและระบบการศึกษา ยึดหลักการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเสมอภาพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างคน นูรูณาการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการปฏิรูปการเรียนรู้และเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างงาน สร้างเยาวชนให้มีความรู้ คู่กับการทำงาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยอาศัยอำนาจ ความความในบทเฉพาะการมาตรา 75 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือ เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตร ยึดหยุ่น กำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นช่วงชั้นละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรง

ชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียด เป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณสมบัติอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละ กลุ่มเป้าหมายด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 1-2)

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลัก ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และ ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้ง ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุง รักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้ เกี่ยวกับศาสนาสีลปวัณธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะ ในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 ค : 3)

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 73) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาหลักสูตรว่า ใช้พื้นฐาน จากประวัติศาสตร์ ปรัชญา สังคม จิตวิทยา และวิชาความรู้ต่าง ๆ พัฒนาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคม โดยวิเคราะห์ปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม พัฒนาให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน พัฒนา ให้สอดคล้องกับหลักการของการเรียนรู้ในการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้อง พิจารณาความเหมาะสม ในด้านความยากง่าย ลำดับก่อนหลัง ความต่อเนื่อง และบูรณาการ ของประสบการณ์ต่าง ๆ พัฒนาในทุกจุดอย่างประสานสัมพันธ์กัน ตามลำดับจากจุดประสงค์ สาระความรู้และประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลพิจารณา ถึงความเป็นไปได้สูงในทางปฏิบัติ พัฒนาอย่างเป็นระบบพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดยั้ง มีการวิจัยติดตามผลอยู่ตลอดเวลาดำเนินการในรูปของคณะกรรมการอาศัยความร่วมมือ อย่างจริงจังของผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler 1949 : 1) ได้ให้หลักเกณฑ์และเหตุผลไว้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรและวางแผนการสอนนั้น จะต้องตอบคำถาม 4 ประการ ดังนี้

1. มีจุดประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนควรแสวงหา
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่สามารถจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้นั้น
3. จะจัดระบบประสบการณ์ดังกล่าวนี้อย่างไร จึงจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. จะประเมินประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการเรียนอย่างไร จึงจะตัดสินใจได้ว่าบรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

คำถามทั้ง 4 ประการนี้ ตรงกับองค์ประกอบที่สำคัญในการวางแผนหรือพัฒนาหลักสูตร 4 ด้านตามลำดับดังนี้ การตั้งเป้าประสงค์ การเลือกเนื้อหา การสอนและการประเมินผล (บุญชม ศรีสะอาด. 2546 : 64)

1.4 ความหมายหลักสูตร และ หลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตร เป็นสิ่งที่จัดเตรียมไว้เพื่อนำไปเป็นแนวหรือนำไปใช้สอนให้ผู้เรียนได้เรียน การสอนจัดว่าเป็นการใช้หลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 41) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึงแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 8-9) หลักสูตร หมายถึงหลักสูตรแม่บท หลักสูตรแม่บทคือหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้น เป็นเสมือนแม่บทหรือธรรมนูญทางการศึกษาสำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานด้านนี้จะได้ยึดถือเป็นแนวทางดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545 ข : 5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่าหมายถึงแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นตอนของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และ โลกอย่างมีความสุข

กรมวิชาการ(2545 ค : 3) หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึงหลักสูตรที่เกิดจากสถานศึกษานำสภาพต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น/เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรม

และภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มากำหนดเป็นรายละเอียดของสาระและจัดกระบวนการ การเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพิ่มเติมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยความร่วมมือของทุกคน ในโรงเรียนและชุมชน

สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึงหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำเป็นของตนเอง ให้สัมพันธ์กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและจัดทำสาระเพิ่มเติม โดยมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของชุมชน และท้องถิ่น

1.5 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัด หน่วยงานและสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสองประการ ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้งสองประการนี้ให้แนวทางที่สำคัญ ซึ่งสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรภายในบริบทและแนวทางนั้นๆ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545 ข : 5)

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุขและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียน ให้ได้มากที่สุดมีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียนและพัฒนาความมั่นใจ ให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมมือกัน ควรให้ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้สำคัญๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเป็นและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล
2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรมและ โดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่ามีอิทธิพลต่อดัวบุคคล และสังคม หลักสูตรสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียนและช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมขึ้นมีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล และเป็นอิสระและเข้าใจในความรับผิดชอบ

1.6 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา ดำเนินการได้ดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรว่ากำหนดสาระสำคัญไว้อย่างไร และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างไร
2. วิเคราะห์ข้อบ่งชี้สาระการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ทั้งองค์ประกอบด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม
3. ศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการของชุมชนและสังคม
4. ปรับปรุงสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน
5. ตรวจสอบความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมกับมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มวิชา และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามข้อบ่งชี้สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ สักส่วน เวลาและหน่วยกิต ตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด
7. พัฒนาแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำ ไปสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

1.7 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.7.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร

- 1) ชี้แจง ทำความเข้าใจกับคณะครูใน โรงเรียนให้ตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา
- 2) จัดให้ครูได้ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจนเข้าใจกระจ่าง และร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยเลือกใช้ กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และเหมาะสม กับผู้เรียน รวมทั้งส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และการวิจัยในชั้นเรียน
- 4) จัดให้ครูได้ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจนเข้าใจกระจ่าง และร่วมมือกันในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 5) ติดตาม ควบคุม กำกับ และประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา

1.7.2 บทบาทของครูกับการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา

- 1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับสถานศึกษา
- 2) ศึกษาหลักสูตร วิธีการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา
- 3) ร่วมวางแผนพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา และร่วมพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา
- 4) ตรวจสอบความสอดคล้องสัมพันธ์กันของสาระที่จัดทำขึ้นตามสภาพปัญหา / ความต้องการของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น กับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5) วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามขอบข่ายเนื้อหาสาระ มาตรฐาน สักส่วนของเวลา และหน่วยการเรียนรู้
- 6) นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลจริงในห้องเรียน โดยการเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และเหมาะสมกับผู้เรียน
- 7) วางแผนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้ข้อมูลที่แสดงความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น และผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป
- 8) ร่วมประเมินผลการใช้หลักสูตรกับสถานศึกษา ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการวางแผน และดำเนินงานการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรจะต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจและเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของสถานศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอนและประเมินกระบวนการสอนของตนเองเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การศึกษาจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นตลอดเวลา สถานศึกษาคควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

2.1 กำหนดวิสัยทัศน์

สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมองอนาคตว่า โลกและสังคมรอบๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรและสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะ

พัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษา แสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาเป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียน ที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลักที่สำคัญๆ ของสถานศึกษา พร้อมด้วย เป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการและการติดตามผล ตลอดจนจัดทำรายงานแจ้งสาธารณชนและส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษาเพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ โดยอาศัยบุคคลต่างๆ เข้าไปมีส่วนร่วมนี้ เป็นกระบวนการที่มีพลังผลักดันให้แผนกลยุทธ์ที่สถานศึกษาสร้างขึ้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีทิศทางก่อให้เกิดเจตคติในทางที่สร้างสรรค์ค้ำจุนแก่สังคมของสถานศึกษามีระบบและหน่วยสนับสนุนในการปฏิบัติงานเกิดขึ้นอย่างเป็นเครือข่าย เพียบพร้อม เช่น ระบบคุณภาพ ระบบหลักสูตร สารระ การเรียนรู้ การเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การติดตาม การรายงาน ฐานข้อมูลการเรียนรู้ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม มีระบบสนับสนุนครูอาจารย์ เป็นต้น กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ด้วยวิธีดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การกำหนดสาระการเรียนรู้หรือหัวข้อเรื่อง ในท้องถิ่นสนองตอบความต้องการของชุมชน จากวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้จากช่วงชั้น ให้เป็นรายปีหรือรายภาค พร้อมกำหนด ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ให้ชัดเจนเพื่อให้ครูทุกคน คือ ครูผู้สอนและครูสนับสนุน ได้นำไป ออกแบบการเรียนการสอน การบูรณาการ โครงการร่วม เวลาเรียน การมอบหมายงาน/โครงการ เพิ่มผลงานหรือการบ้าน ที่มีการวางแผนร่วมกันทั้งสถานศึกษา เป็นหลักสูตรสถานศึกษา ที่ครอบคลุมภาระงาน การจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา

2.2 การกำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สถานศึกษานำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระต่างๆ จากหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ และกำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นรายปีหรือรายภาค ทั้งนี้ต้องพยายามกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาด้วย พิจารณากำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล พร้อมทั้งการพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่น และ

สามารถกำหนดในลักษณะผสมผสาน บูรณาการ จัดเป็นชุดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นหรือจัดเป็นโครงการได้

2.3 การออกแบบการเรียนการสอน

จากสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สถานศึกษาต้องมอบหมายให้ผู้สอนทุกคนออกแบบการเรียนการสอน โดยคาดหวังว่าผู้เรียนควรจะสามารถทำอะไรได้ เช่น ช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งมีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 นั้น ผู้เรียนจะเรียนรู้สาระเรื่องที่กำหนดได้ในระดับใด ยกตัวอย่างวิชาคณิตศาสตร์ที่มีสาระที่ 1 : จำนวนและการดำเนินการและมีมาตรฐาน ค.1.1 : เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง ผู้เรียนในช่วงชั้นนี้จะสามารถทำอะไรได้ เช่น ในช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นไว้ข้อหนึ่งว่า มีความคิดรวบยอดและความรู้สึกเชิงจำนวนเกี่ยวกับจำนวนนับและศูนย์ และผู้เรียนในช่วงชั้นนี้จะมีความสามารถอย่างไร เช่น ผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถนับได้ 1 ถึง 100 และมากกว่า เป็นต้น และออกแบบการเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนพัฒนาได้ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์และสังคม

ในการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี นั้น สถานศึกษาต้องตระหนักเป็นความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข การคิดวิเคราะห์ และการใช้คอมพิวเตอร์ ด้วยวิธีการสอนที่จัดหัวข้อเรื่องจากกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หรือสังคมศึกษาเป็นหลัก ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น บูรณาการการเรียนรู้ด้วยกลุ่มสาระต่างๆ เข้ากับหัวข้อเรื่องที่เรียนอย่างสมดุลควรกำหนดจำนวนเวลาเรียนสำหรับสาระการเรียนรู้รายปี ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ควรกำหนดจำนวนเวลาสำหรับการเรียนตามสาระการเรียนรู้รายปี ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการสอนเพื่อเน้นทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่าน การเขียน การคิดเลข และการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งจะต้องจัดให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกเพลิดเพลิน ซึ่งในแต่ละคาบเวลาไม่ควรใช้เวลายาวเกินความสนใจของผู้เรียน นอกจากผู้สอนจะจัดให้เป็นกิจกรรม เช่น การฝึกให้เขียนหนังสือเป็นเล่ม เป็นต้น

การเรียนการสอนควรคำนึงไปตามความสนใจของผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 1 ผู้สอนควรเข้าใจจิตวิทยาการสอนเด็กเล็กอย่างลึกซึ้ง สามารถบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ให้ผสมกลมกลืนตอบสนองต่อชีวิตที่อยากรู้อยากเป็นนของเด็ก โดยเฉพาะ แต่ต้องไม่ลืมมุ่งเน้น

ทักษะพื้นฐานดังกล่าว สำหรับในช่วงชั้นที่ 2 ผู้เรียนซึ่งได้ผ่านการเรียนการเล่นเป็นกลุ่มมาแล้ว ในช่วงชั้นนี้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเริ่มทำงานเป็นทีม ทำให้ผู้เรียนรับผิดชอบไปศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อย่อยเหล่านี้ เป็นการสร้างความรู้ของตนเองและใช้กระบวนการวิจัยควบคู่กับการเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนำผลงานมาแสดง ทำให้ผู้เรียนทุกคน ได้เรียนรู้ผลงานของกันและกันในรูปแบบแฟ้มสะสมผลงาน

การเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นช่วงชั้นสุดท้ายของการศึกษา ภาคบังคับ เป็นการเรียนที่มุ่งพัฒนาความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษานอกจากจะทบทวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ตามมาตรฐาน การเรียนช่วงชั้นที่กำหนดไว้แล้ว จะต้องจัดการเรียนแบบบูรณาการเป็น โครงการมากขึ้น เป็นการเริ่มทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจการศึกษาสู่โลกของการทำงานตามความต้องการของท้องถิ่น และสังคม นวัตกรรมด้านการสอนและประสบการณ์ในการทำงานด้านต่าง ๆ แม้การเรียน ภาษาก็สามารถเป็นช่องทางสู่โลกของการทำงานได้ และต้องชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบว่าสังคม ในอนาคตจะต้องอยู่บนรากฐานของความรู้ สถานศึกษาจึงต้องจัดบรรยากาศให้อยู่ในสภาพ แห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์เป็นตัวอย่างแก่สังคม และควรจัดรายวิชาหรือ โครงการที่สนอง ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนเพิ่มขึ้นด้วย

การเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษา ชั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมตัวให้ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านการศึกษา ต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือการประกอบอาชีพ ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่ง ส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียนในลักษณะรายวิชาหรือ โครงการ

2.4 แนวทางการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินไปด้วยดีบรรลุตามที่คาดหวัง จึงกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐาน การเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปีหรือรายภาค ที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ ในแต่ละปีหรือภาคนั้นการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของสาระ การเรียนรู้ของรายวิชาที่มีความเข้ม (Honour Course) ให้สถานศึกษากำหนดได้ตาม ความเหมาะสม สอดคล้องกับรายวิชาที่จะจัด

2. กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ในข้อ 1) ให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและของชุมชน

3. กำหนดเวลาและหรือจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายภาค ทั้งสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมขึ้น ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปี

และกำหนดจำนวนเวลาเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค

และกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

ในการกำหนดจำนวนหน่วยกิต ของสาระการเรียนรู้รายภาค สำหรับช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ใช้เกณฑ์การพิจารณาที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นวิชาเฉพาะของสาขาอาชีพหรือโปรแกรมเฉพาะทางอื่นๆ ใช้เกณฑ์การพิจารณา คือ สาระการเรียนรู้ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ระหว่าง 40-60 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ ตามความเหมาะสมและใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน

1. จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดตามข้อ 1) 2) และ 3) มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ

สำหรับชื่อรายวิชามีแนวทางในการกำหนดดังนี้ ชื่อรายวิชาของสาระการเรียนรู้ ให้ใช้ตามชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนชื่อที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติมสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชานั้น

2. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ที่กำหนดไว้ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อย ๆ เพื่อความสะดวก

ในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วย ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาคของทุกวิชา

ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างสาระ การเรียนรู้หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณา การที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวเนื่อง สัมพันธ์กัน การจัดการเรียนรู้สำหรับหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัด ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติโครงงานอย่างน้อย 1 โครงงาน

3. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา รายปี หรือ รายภาคและหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำ กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม ให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการ โครงงาน องค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น
2. จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการ ของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่างๆ เป็นต้น
3. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น
4. จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวม

5. การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสรุปได้ว่า สถานศึกษามีหน้าที่ในการจัดสาระ ของหลักสูตร ให้ครอบคลุมองค์ประกอบด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการ ของชุมชนและสังคม ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ นอกจากนี้ สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผล การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นกลไกหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไป

ตามที่มาตรฐานกำหนด รวมทั้งต้องมีการประเมินผลการจัดการศึกษา ทั้งระดับชาติ เขตพื้นที่ และสถานศึกษา

3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3.1 หลักการ จุดหมาย และโครงสร้างหลักสูตร

3.1.1 หลักการ

- 1) เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความ เป็นสากล
- 2) เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
- 4) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- 5) เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

3.1.2 จุดหมาย

มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

3.1.3 โครงสร้าง

- 1) ระดับช่วงชั้น ได้แก่

ช่วงชั้นที่ 1	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3
ช่วงชั้นที่ 2	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
ช่วงชั้นที่ 3	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3
ช่วงชั้นที่ 4	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6
- 2) สาระการเรียนรู้ ได้แก่
 - (1) ภาษาไทย
 - (2) คณิตศาสตร์

- (3) วิทยาศาสตร์
 - (4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - (5) สุขศึกษาและพลศึกษา
 - (6) ศิลปะ
 - (7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
 - (8) ภาษาต่างประเทศ
- 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ
- (1) กิจกรรมแนะแนว
 - (2) กิจกรรมนักเรียน

3.2 มาตรฐานการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.2.1 มาตรฐานการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน

3.2.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

3.3 การจัดหลักสูตรและเวลาเรียน

3.3.1 การจัดหลักสูตร

1) ช่วงชั้นที่ 1 และ 2

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต ภาระบวกรเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการคำนวณ เขียนกติกคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อ สื่อสารและพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม

2) ช่วงชั้นที่ 3

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความคิงาม และ ความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสร้างเสริมสุขภาพส่วนตนและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้พื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

3) ช่วงชั้นที่ 4

มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถและทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและการประกอบอาชีพมุ่งมั่นพัฒนาตนและประเทศ ตามบทบาทของคน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ ลักษณะหลักสูตร ในช่วงชั้นนี้จัดเป็นหน่วยกิตเพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการจัดแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ

3.3.2 การจัดเวลาเรียน

1) ช่วงชั้นที่ 1

ประมาณปีละ 800 - 1000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง

2) ช่วงชั้นที่ 2

ประมาณปีละ 800 - 1000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง

3) ช่วงชั้นที่ 3

ประมาณปีละ 1000 - 1200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ย วันละ 5 - 6 ชั่วโมง

4) ช่วงชั้นที่ 4

ปีละ ไม่น้อยกว่า 1200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

3.4 การจัดการเรียนรู้

3.4.1 แนวการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น

1) ช่วงชั้นที่ 1

การจัดการเรียนรู้ที่สนองต่อความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลัก จิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ ทั้งนี้ในแต่ละคาบ เวลาเรียนนั้นไม่ควรใช้เวลานาน เกินความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระ ในลักษณะ บูรณาการที่มีภาษาไทยและคณิตศาสตร์เป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความ สนุกสนาน ได้ปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ ทักษะพื้นฐานการติดต่อสื่อสารในการคิด คำถาม การคิดวิเคราะห์ พัฒนาลักษณะนิสัยและสุนทรียภาพ

2) ช่วงชั้นที่ 2

การจัดการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายช่วงชั้นที่ 1 แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือก เรียนในสิ่งที่ตนสนใจ มุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการ โครงการ การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงานแล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับผู้อื่น

3) ช่วงชั้นที่ 3

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีหลักการ ทฤษฎีที่ยาก ซับซ้อน อาจจัดแยกเฉพาะ และควรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมากขึ้น เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความเข้าใจ และรู้จักตนเอง ในด้านความสามารถ ความถนัดเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม

4) ช่วงชั้นที่ 4

การจัดการเรียนรู้เริ่มเน้นเข้าสู่เฉพาะทางมากขึ้น มุ่งเน้นความสามารถ ความคิดระดับสูง ความถนัด และความค้องการของผู้เรียน ทั้งในด้านอาชีพ การศึกษาเฉพาะทาง ตลอดจนการศึกษาคือ

การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ยึดหยุ่นวิธีการจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมกับผู้เรียน สถานศึกษา และความค้องการของท้องถิ่น

3.4.2 สื่อการเรียนรู้

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไป อย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้เกิดการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไป ตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3.4.3 การวัดผลและประเมินผล

1) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย

(1) การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบ

(2) การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายปีและช่วงชั้นสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้น ไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น

กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

(3) การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2) เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน

(1) เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 (จบการศึกษาภาคบังคับ)

(1.1) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(1.2) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(1.3) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(1.4) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(2) เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 (จบการศึกษาระดับพื้นฐาน)

(2.1) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(2.2) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(2.3) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(2.4) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3) เอกสารหลักฐานการศึกษา

สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบ การดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนตามที่เป็นสมควร เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงพัฒนาการด้านต่างๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

4) การเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ได้ดังนี้

- (1) พิจารณาจากหลักฐานการศึกษาซึ่งจะให้ข้อมูลที่แสดงความรู้ความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ
- (2) พิจารณาจากความรู้และประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง การทดสอบ การสัมภาษณ์ ฯลฯ
- (3) พิจารณาจากความสามารถ และการปฏิบัติได้จริง

4. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

บทบาทสำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเองที่เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งหมายถึงการสร้าง การใช้และปรับปรุงหลักสูตรนอกเหนือจากหน้าที่ในการสอนเมื่อสถานศึกษาสร้างหลักสูตรแล้วในขั้นต่อไปเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตร ผลผลิตจากการบริหารจัดการหลักสูตรจะนำมาเสนอในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาทราบว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างไรก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงาน และการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษานั้น กรมวิชาการ (2545 ข : 7) ได้กำหนดกรอบภารกิจการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ภารกิจ ดังนี้

- ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 2 การจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 3 การกำหนดแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

- ภารกิจที่ 4 การดำเนินการใช้หลักสูตร
 ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล
 ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
 ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

สถานศึกษา

4.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

4.1.1 สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญความจำเป็นต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) สำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร โดยอาจจะจัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) ประชุมชี้แจง / ประชุมปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4) ศึกษาจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อ เอกสารหรือศึกษาจากโรงเรียนนำร่องหรือข่ายหรือแกนนำ

4.1.2 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเอกสารประกอบหลักสูตร
- 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของบุคลากร
- 3) จัดอบรม สัมมนา หรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากร
- 4) สร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้

4.1.3 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และคณะกรรมการอื่น ๆ ตามความจำเป็น

แนวทางการดำเนินการ

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา

2) แต่งตั้งคณะกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้รวมทั้งกิจกรรมพัฒนา
ผู้เรียน

4.1.4 จัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินการ

1) รวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ อาคาร สถานที่
วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งข้อมูล
เกี่ยวกับผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น

2) นำข้อมูลต่าง ๆ มาจัดทำให้เป็นระบบ

4.1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แนวทางการดำเนินการ

1) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสนองนโยบาย
กฎและระเบียบต่าง ๆ

2) จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทการดำเนินการจัด
การศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.1.6 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน องค์กร
ในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบและขอความร่วมมือ

แนวทางการดำเนินการ

1) จัดให้มีการประชาสัมพันธ์โดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น หอกระจายข่าว
ป้ายนิเทศ แผ่นพับ จดหมายข่าว สื่อมวลชนท้องถิ่น โคมพิงก์ อินเทอร์เน็ตคำขาด สื่อสิ่งพิมพ์
วิทยุ โทรทัศน์ นิทรรศการ รวมทั้งผู้บริหารและคณะครูที่ออกไปเยี่ยมพบปะประชาชน

4.2 การจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา

4.2.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4.2.3 กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

4.2.4 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียน

4.2.5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

4.2.6 จัดทำคำอธิบายรายวิชา

4.2.7 จัดทำหน่วยการเรียนรู้

- 4.2.8 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 4.2.9 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 4.2.10 กำหนดสื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้
- 4.2.11 กำหนดการวัดผลและประเมินผล
- 4.2.12 บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

4.3 การกำหนดแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

- 4.3.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้
- 4.3.2 จัดหา เลือกรู้ ใช้ ทำและพัฒนาสื่อ
- 4.3.3 จัดกระบวนการเรียนรู้
- 4.3.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 4.3.5 วัดผลและประเมินผล
- 4.3.6 แนะนำ
- 4.3.7 วิจัยเพื่อพัฒนา
- 4.3.8 นิเทศ กำกับ ติดตามผล

แนวทางการดำเนินการ

1) การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้
 ผู้บริหารให้ความสนใจกับครูให้พัฒนาตนเองและวางแผนดำเนินการร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การวิจัยเพื่อพัฒนา เป็นต้น

2) การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

(1) ร่วมกันวางแผนให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะนำผู้เรียนทั้งในด้านการศึกษาคือ อาชีพและภูมิปัญญาในท้องถิ่นอื่น ๆ หรืออาจจะจัดตั้งศูนย์แนะนำของสถานศึกษา

(2) ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

(2.1) บริการการศึกษาที่เป็นประโยชน์ เช่น บริการแนะนำ ชุมชน สหกรณ์ ห้องพยาบาล ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

(2.2) จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ รักษาดินแดน เป็นต้น

(2.3) สนับสนุนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ชุมนุมวรรณศิลป์ ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุมคณิตศาสตร์ ชุมนุมวิทยาศาสตร์

(2.4) สนองความสนใจและความสามารถของผู้เรียน เช่น ชุมนุมกีฬา ชุมนุมดนตรี ชุมนุมโศวาทิ ชุมนุมเกษตร ชุมนุมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมนุมแนะแนว เป็นต้น

3) การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- (1) ระดมทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่า
- (2) จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา
- (3) มีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
- (4) สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- (5) ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนา
- (6) นิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4.4 การดำเนินการใช้หลักสูตร

ดำเนินการใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามภารกิจที่ 2 และภารกิจที่ 3 ซึ่งสถานศึกษาได้กำหนดไว้

4.5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

4.5.1 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา

4.5.2 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา

4.6 การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาสรุปผลการดำเนินงานและเขียนรายงาน

4.7 การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

4.7.1 สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา / ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้

เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

4.7.2 สถานศึกษาคำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยภายในประเทศ

สามารถ ชูชทอง (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีการใช้หลักสูตรหรือปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกแนว คำเนินการ โดยปฏิบัติตามแนวคำเนินการที่ 9 มากกว่าแนวคำเนินการอื่น ๆ คือการจัด สภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริง รองลงมา คือ การให้ มีการสอดแทรกการ อบรม ค่านจยิธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและมีการปฏิบัติน้อย คือ แนวคำเนินการที่ 1 คือจัดการเรียน การสอนให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อ การเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม

2. ครูผู้สอนมีการใช้หลักสูตรหรือการปฏิบัติตามแนวคำเนินการของหลักสูตร โดยเฉลี่ยมีการปฏิบัติมาก ดังนี้

- 2.1 การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น
- 2.2 การจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง
- 2.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง
- 2.4 การจัดให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติจริง
- 2.5 มีการนำผลการศึกษา ข้อบกพร่องของผู้เรียนไปใช้คำเนินการ
- 2.6 มีการสอดแทรกจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
- 2.7 มีการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน
- 2.8 การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปฏิบัติจริง

3. ครูผู้สอนมีการใช้หลักสูตรหรือการปฏิบัติตามแนวคำเนินการของหลักสูตร โดยเฉลี่ยมีการปฏิบัติน้อย ดังนี้

- 3.1 ครูขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ นำวัสดุท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียน

- 3.2 การจัดกิจกรรมพิเศษตามความเหมาะสม
- 3.3 การจัดเนื้อหาเชื่อมโยงในกลุ่มประสบการณ์
- 3.4 ครูใช้วิธีการสรุปด้วยตนเองมากกว่าให้ผู้เรียนสรุป
- 3.5 การศึกษาข้อบกพร่องของผู้เรียน
- 3.6 การติดตามผล การสอนซ่อมเสริมของผู้เรียนที่มีความบกพร่อง
- 3.7 การสอนแทรกจริยธรรม ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียน ได้ข้อบกพร่อง
- 3.8 การเน้นย้ำให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานทุกครั้ง
- 3.9 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้เรียน และการปฏิบัติโดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

4. ปัญหาที่พบจากการใช้หลักสูตรหรือการปฏิบัติตามหลักสูตรของผู้บริหารและครูผู้สอนสรุปได้ดังนี้ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตหลักสูตรท้องถิ่น ครูขาดการพัฒนาสื่อที่มีอยู่แล้ว ครูยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม ครูขาดการวางแผนการสอนให้บูรณาการ ครูยังไม่สามารถดำเนินการสอนนักเรียน โดยการใช้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่ม ครูขาดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และขาดการฝึกทักษะความถนัดมอบคให้กับนักเรียน ครูขาดการติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและมีการสอนซ่อมเสริมน้อย ครูขาดการติดตามดูแลนักเรียนด้านจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ครูขาดการจัดกิจกรรมเสริมค่านิยมพื้นฐานและขาดการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติจริงของนักเรียน

मुख วิสัย (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 9 ด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพหรือการงานและอาชีพ และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสายประชาชนมีคะแนนความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนอีก 8 ด้านที่เหลือ ไม่มีความแตกต่างกัน

2. สภาพของปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 4 ด้าน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสายประชาชน

มีความคิดเห็นต่อปัญหาในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ด้านบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์และอาคารสถานศึกษา และด้านการจัดการ ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะมากที่สุดในแต่ละด้าน ดังนี้

- 3.1 ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้าร่วมอบรมสัมมนา พัฒนาตนเองอยู่เสมอ
- 3.2 ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้นำวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้
- 3.3 ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดอบรม สัมมนาบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

3.4 ควรอบรมสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
วสันต์ เพชรวิวรรณ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และ ครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู อยู่ในระดับมาก

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และ ครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างตามขนาดของโรงเรียนในทุกด้าน

ธีระ รุญเจริญ ยุพาพรรณ ชัยสุวรรณ และ กรองทิพย์ นาควิเชตร (2545 : 2-5) ได้ทำการศึกษาศึกษาภาพในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามการรับรู้ของบุคลากรทางการศึกษาในเขต 11 พบว่า

1. ผู้บริหาร โรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ยอมรับการปรับเปลี่ยนการจัดทำหลักสูตรจากส่วนกลางมาเป็นโรงเรียน และเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในสถานศึกษา และสามารถทำได้ตามแผนที่กำหนดในระดับปานกลาง

2. กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าบุคลากร โรงเรียนมีความรู้ มีทักษะความสามารถและมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในระดับปานกลาง แต่บุคลากรโรงเรียนดังกล่าวมีความตั้งใจและสนใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากขึ้น

3. กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเท่าที่เป็นอยู่โรงเรียนมีปัญหา อุปสรรคในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกือบค่อนข้างมาก ทั้งด้านการมีความรู้ ความเข้าใจไม่เพียงพอของบุคลากร การขาดทักษะความสามารถในการจัดทำหลักสูตร เนื่องจากไม่ได้รับการศึกษาอบรมอย่างเหมาะสม ตลอดทั้งปัญหางบประมาณ และระยะเวลาสั้นกระชั้นชิดเกินไป

4. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบ และโรงเรียนควรดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาในหลายกิจกรรมไปพร้อม ๆ กัน ดังนี้

4.1 การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ

4.2 การจัดทำสื่อแจกจ่ายให้ทั่วถึง

4.3 การกำหนดยุทธศาสตร์และขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบ

4.4 การสร้างความตระหนักและกระตุ้นให้เกิดขึ้นในหมู่บุคลากร

4.5 การจัดหาวิทยากรช่วยเหลือแนะนำจนถึงระดับโรงเรียน

4.6 การสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เพียงพอ

5. เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า

5.1 การตั้งภาครัฐหรือเอกชนมีการรับรู้ต่างกันเฉพาะแนวความคิดพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเท่านั้น

5.2 ศึกษาพิเศษที่มีความเห็นแตกต่างกับผู้บริหาร โรงเรียนและครูในเรื่องความคิดเบื้องต้นและศักยภาพในการจัดทำหลักสูตร

5.3 ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดค่าว่าปริญญาตรีรับรู้เรื่องแนวความคิดพื้นฐานศักยภาพ และปัญหาอุปสรรคแตกต่างจากผู้สำเร็จปริญญาตรีหรือสูงกว่า

5.4 ระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกันไม่ทำให้การรับรู้ในทุกด้านที่ศึกษาแตกต่างกันแต่อย่างใด

5.5 ผู้ที่เคยรับการศึกษอบรมกับผู้ที่ไม่เคยรับการศึกษอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการรับรู้แตกต่างกันเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นด้านกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากร โรงเรียนซึ่งไม่แตกต่างกัน

อนึ่งกลุ่มตัวอย่างในทุกตัวแปรที่ศึกษามีความคิดเป็นสอดคล้องกันในเรื่องกิจกรรมเสนอแนะเพื่อการพัฒนาศักยภาพในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมาก

นอกจากข้อค้นพบข้างต้น กลุ่มตัวอย่างยังได้ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหลายประการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปตามกิจกรรมการพัฒนาที่กำหนดไว้

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า บุคลากรทางการศึกษาเริ่มเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากขึ้น แต่เนื่องจากการไม่เคยได้ปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรความไม่มั่นใจว่าจะเป็หลักสูตรที่ดีได้มาตรฐานเกิดขึ้น และนำไปสู่การวิตกกังวลต่างๆ นานา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจะนำนโยบายอะไรไปปฏิบัติ จำเป็นต้องมีการเตรียมการโยการจัดให้การศึกษาอบรมแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องมาเป็นอย่างดี เพื่อสร้างความตระหนักยอมรับในการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติจริง และเพื่อให้เห็นประโยชน์ที่จะเกิดกับนักเรียนมากขึ้น

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1 (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของบุคลากรในสถานศึกษา เขตการศึกษา 1 โดยศึกษาจากผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5,507 คน จากสถานศึกษา 304 แห่ง พบว่า

1. ปัจจัยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.8 ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ร้อยละ 64.1 ใช้สื่อที่ผู้สอนสร้างขึ้นเอง ด้านปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 68.8 ได้รับการนิเทศปานกลาง ร้อยละ 61.2 ได้รับการฝึกอบรมปานกลาง และร้อยละ 70.9 ได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.4 มีสถานที่ตั้งเหมาะสม ร้อยละ 80.2 มีสิ่งแวดล้อมชุมชนของสถานศึกษาเหมาะสม ร้อยละ 56.5 มีอาคารเรียนเพียงพอ ร้อยละ 64.6 มีอัตราส่วนนักเรียนต่อห้องเหมาะสม ร้อยละ 50.2 มีอุปกรณ์การเรียนการสอนและการอำนวยความสะดวกเพียงพอ ร้อยละ 82.3 มีสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนเอื้ออำนวย ด้านความรู้พื้นฐานที่จำเป็นของผู้เรียน ผู้เรียนมีปัญหาหรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำใน 3 อันดับแรก คือ กลุ่มวิชาต่างประเทศ กลุ่มวิชา

คณิตศาสตร์ และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ ทักษะในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรเสริมสร้าง คือ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการคิด การจัดการ การอนุรักษ์และการพัฒนาและการอ่านการเขียน ความสามารถที่ผู้เรียนประสบปัญหา คือ ด้านภาษา ด้านการมองเห็นและมีสัมผัส การเข้าใจตนเอง การใช้เหตุผลและการคิดคำนวณการเคลื่อนไหวทางร่างกาย และมนุษย์สัมพันธ์กิจกรรมหรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีการดำเนินการน้อย คือ การชี้แนะการมีส่วนร่วม การให้รางวัลและการเสริมแรง และการให้ข้อมูลย้อนกลับและการปรับปรุงพฤติกรรมของผู้เรียนที่ประสบปัญหาในการเรียนรู้ คือ การไม่สนใจการเรียน การหนีเรียน และการมุงมั่นและพยายามแก้ปัญหา ลักษณะพื้นฐานทางครอบครัวที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ ผู้ปกครองแยกกันอยู่ รายได้ไม่พอเพียง ผู้ปกครองมีการศึกษาดำ

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนอยู่ในระดับมาก

3. ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และคณะกรรมการสถานศึกษามีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษามีเจตคติไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้เรียนมีเจตคติแตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา

สุทวิช ชาญพิทยา (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย ดังนี้

1. โรงเรียนประถมศึกษา ได้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทุกโรงเรียน โดยมีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน และปรับปรุงและจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ ทำให้นักเรียนเกิดความรักและผูกพันกับท้องถิ่นหลักสูตรที่โรงเรียนได้พัฒนาขึ้นมากคือกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ดำเนินการ 6 ขั้นตอน โดยให้ความสำคัญตามลำดับดังนี้ (1) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (2) การจัดทำคำอธิบายรายวิชาและเนื้อหา (3) การกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ (4) การจัดทำแผนการสอนคู่มือครูและสื่อ (5) การจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน และ (6) การกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น

2. ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เรียงตามลำดับ คือ ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์และอาคารสถานที่ ด้านบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องและด้านการจัดการ

3. ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีความต้องการในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับคือ ด้านบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์และอาคารสถานที่ ด้านการจัดการและด้านงบประมาณ

กรมวิชาการ (2546 ข : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การสำรวจความคิดเห็นครูเกี่ยวกับ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พบว่า

1. ความคิดเห็นครูต่อสาระหลักสูตรครูส่วนใหญ่มีความเห็นดังนี้

1.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานควรประกอบด้วย 2 ส่วน คือ หลักสูตรแกนกลาง ควรประกอบด้วย 8 กลุ่มวิชา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะและจริยศึกษา และการทำงานอาชีพและหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำเนื้อหาสาระเพิ่มเติมใน 4 กลุ่มวิชาของหลักสูตรแกนกลาง คือ ภาษาอังกฤษ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะและจริยศึกษา และการทำงานอาชีพ

1.2 ผู้จัดทำหลักสูตร ส่วนกลางกำหนดสาระที่จำเป็นต้องเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มวิชาในหลักสูตรแกนกลาง และจัดทำเนื้อหาสาระใน 8 กลุ่มวิชา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศึกษา ส่วนเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นผู้เพิ่มเติมเนื้อหาสาระ 4 กลุ่มวิชาของหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น ระยะเวลาการจบหลักสูตรหลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เวลาในการศึกษา 12 ปี แต่ผู้เรียนอาจใช้เวลานานหรือน้อยกว่าที่กำหนดไว้ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน

2. ความคิดเห็นครูต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ให้ได้ผลนั้นควรมีการพัฒนาใน 4 ด้านหลัก คือ การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการศึกษาให้เข้มแข็งปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ และปรับปรุงระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้นอกจากนี้ควรมีผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในระหว่างดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ และควรมีการทดลองใช้หลักสูตรก่อนใช้จริงอย่างน้อย 1 ปี

วิภา จันทรวัดน์ (2546 : บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของครู โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสในประเด็น การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูโรงเรียนประถมศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยกำหนดวิสัยทัศน์จากผู้เกี่ยวข้อง ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและภารกิจ สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2. ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามปัญหาของนักเรียนและความต้องการของชุมชน

3. ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องวิสัยทัศน์ และกลุ่มสาระเหมาะสมกับกัณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. รายวิชาที่ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้กำหนดตอบสนองต่อการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยสอดคล้องกับรายวิชาที่โรงเรียนได้พัฒนาขึ้นและมีความชัดเจนสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติมาก

5. ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมุ่งปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์ต่อสังคมตอบสนองความต้องการและเหมาะสมกับวุฒิภาวะเด็ก

6. ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้จัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน โดยสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน และมีการสอนแบบบูรณาการในระดับน้อย

7. ครูโรงเรียนประถมศึกษา วัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน โดยที่รูปแบบวิธีการ และเกณฑ์ในการประเมินสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อเสนอแนะ ควรมีการอบรม สัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาให้มากกว่าเดิม และผู้บริหารควรให้ความสนใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและใส่ใจกับการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรในโรงเรียนให้มากขึ้น

กรมวิชาการ (2546 ก : บทคัดย่อ) การติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเครือข่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินผล การเตรียมความพร้อมและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายในการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กับโรงเรียนเครือข่ายการใช้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระหว่างเดือนมีนาคม – เมษายน พ.ศ. 2545 ได้รับแบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 630 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 36.04 สรุปผล ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1.1 โรงเรียนเครือข่ายได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการแล้ว ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ประชุมชี้แจง อบรม พัฒนา บุคลากร การแต่งตั้งคณะกรรมการระดับกลุ่มสาระของโรงเรียน การศึกษาคูงานสัมมนาจากหน่วยงานอื่น การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนรับรู้ และขอความร่วมมือ สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีแผนที่จะดำเนินการ ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน/ธรรมนูญโรงเรียน และจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

โรงเรียนได้เตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาบุคลากรในกาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ อบรมปฏิบัติการขยายผลการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน ประชุมปฏิบัติการการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาคูงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอื่น การประชุมชี้แจงการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้กับคณะครูในโรงเรียน

วิธีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนรับรู้และขอความร่วมมือ คือ การประชุม ชี้แจง แจกเอกสาร ติดป้ายโปสเตอร์ แจ้งผ่านนักเรียน และการเข้าร่วมประชุมกับชุมชน

1.2 การจัดและนำระบบข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนได้มีการจัดและนำระบบข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในระดับมาก ในเรื่องข้อมูลบุคลากรในสถานศึกษา ข้อมูลนักเรียนและแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

1.3 ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ใน 3 อันดับแรก คือ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การออกแบบจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรและการจัดสัดส่วนเวลาเรียนและบุคลากร มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ในเรื่องการใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้ และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1.4 จากการดำเนินงานของโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวม โรงเรียนมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2545 ในระดับน้อย

เพราะระยะเวลาในการทำหลักสูตรมีน้อย บุคลากรมีความรู้เรื่องหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ครูยังไม่มั่นใจในการจัดทำหลักสูตรว่าที่ดำเนินการแล้วถูกต้องหรือไม่ โรงเรียนที่มีความพร้อมมาก เพราะโรงเรียนได้มีการเตรียมความพร้อมที่จะใช้ในการจัดทำหลักสูตรไว้ล่วงหน้าแล้ว ได้แก่ ด้านบุคลากรให้ความสนใจและมีความพร้อมในการจัดทำหลักสูตร

2. การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยคณะครูในโรงเรียน และได้ดำเนินการแล้ว คือ กำหนดปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน กำหนดโครงสร้างหลักสูตรและจัดสัดส่วนเวลาเรียน กำหนดคุณสมบัติอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในการดำเนินการจัดทำกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการถึงขั้นการจัดทำผลการเรียนรู้รายปี/ภาค รองลงมา คือ รายวิชา เวลา และจำนวนหน่วยกิต เครื่องมือการวัดผลและประเมินผลหน่วยการเรียนรู้ และคาดว่าจะทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จทันเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545

2.2 บทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ และชุมชนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน สัมมนาให้ความเห็นชอบหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระมีบทบาทในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ร่วมจัดทำกลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สำหรับชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม คือ ช่วยคิดตรวจสอบและสอดคล้องความประพฤตินักเรียน ร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน จัดหาเงินทุนและสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่และสิ่งก่อสร้างต่างๆ

2.3 ปัญหาที่พบของโรงเรียนเครือข่ายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ครูเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาไม่ชัดเจน ครูขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เวลาในการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอ และบุคลากรมีภาระงานมาก

2.4 ความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนมีความต้องการในเรื่อง สนับสนุนเอกสาร/คู่มือในการจัดทำหลักสูตร นิเทศติดตาม กำกับดูแล เป็นพี่เลี้ยงในการทำหลักสูตรและให้คำแนะนำ ตอบข้อสงสัย/ปัญหา หน่วยงานที่โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ กรมต้นสังกัด กรมวิชาการ มหาวิทยาลัย และสถาบันราชภัฏ

กนกวรรณ แสนคำ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้ หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า สภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้ หลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า สภาพการใช้ หลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 – 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมและรายด้าน มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าสุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) และด้านนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตร สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 – 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยภาพรวม มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ไปหาค่าสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ด้านการเตรียมความพร้อม และ ด้านการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตร ส่วนปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อม ปัญหา คือ ความไม่เข้าใจหลักสูตรอย่างชัดเจน การดำเนินการ จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศยังไม่เป็นระบบ ภาระงานของบุคลากรมีมาก แนวทางแก้ไข ควรจัดอบรม ศึกษาดูงานให้บุคลากรเพื่อความเข้าใจอย่างชัดเจนในหลักสูตร ปัญหา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ปัญหา คือ ความไม่เข้าใจในด้านการวัด และประเมินผล การทำวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยและพัฒนา การจัดหา เลือกรื้อ และพัฒนาสื่อ แนวทางแก้ไข จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และศึกษาดูงาน ด้านการนิเทศและติดตามผลการใช้ หลักสูตร ปัญหา คือ นิเทศยังไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่อง และเป็นระบบ ขาดการนำผลที่ได้จาก การนิเทศมาใช้ใจการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม แนวทางแก้ไข หน่วยงานต้นสังกัดควรมานิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตรทุกภาคเรียน ควรมีการจัดอบรมให้ครูใน โรงเรียนสามารถนิเทศ กันเองได้ตามกลุ่มสาระต่าง ๆ นำผลที่ได้จากการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรต่อไป

โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 กับโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 มี สภาพ การใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา โดยส่วนรวมและในด้านการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเตรียมความพร้อม และด้านการนิเทศและติดตามผล มีสภาพการใช้ไม่แตกต่างกัน

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (2547 : 12) ได้ติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เขตการศึกษา 1-12 ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนนำร่องการใช้การใช้หลักสูตร มีผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2. โรงเรียนเครือข่ายการใช้การใช้หลักสูตร มีผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546 มีผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องกับ โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยโรงเรียนนำร่องมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า

5. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามสังกัดของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้าน พบว่า สถานศึกษาทุกสังกัดมีการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

6. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน การวิจัยที่กำหนดไว้ เมื่อจำแนกตามสังกัดของสถานศึกษาในภาพรวม

และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

7. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546 จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ และเมื่อจำแนกตามสังกัดของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

8. ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546

มีปัญหา คือ บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสาระหลักสูตร ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละสาระการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาน้อย สถานศึกษามีเวลาเตรียมความพร้อมน้อย จึงขาดความมั่นใจในการจัดทำสาระหลักสูตร นโยบายการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการขาดความแน่นอนไม่ชัดเจน ขาดสื่อ เอกสาร วัสดุและอุปกรณ์ และข้อมูลสารสนเทศในการจัดทำหลักสูตร ขาดงบประมาณสนับสนุน ระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนไม่ค่อยเป็นระบบชัดเจน ครูมีภาระงานอื่นมากจึงมีระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรน้อยสถานศึกษาบางแห่งจัดทำสาระหลักสูตรไม่ได้ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการบริหารหลักสูตร และมีเวลาในการวางแผนน้อย

ข้อเสนอแนะที่พบ คือ สถานศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ครู ควรร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรศึกษาดูงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมให้มากขึ้น ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร ควรมีการนิเทศ ติดตาม การเตรียมความพร้อม และการวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นระบบและ

ต่อเนื่อง และควรจัดทำเอกสารความรู้ประกอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง

คำถ้อยแถลงของ และคณะ (2547 : 27) ได้การติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัย พบว่า

1. โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยที่ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และด้านการปรับปรุงพัฒนามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการสรุปผลการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2. โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยที่ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุงพัฒนามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

3. โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร และโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยที่ในสังกัดกรมสามัญศึกษา มีค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ในจังหวัดราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์ มีค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และจังหวัดเพชรบุรีและกาญจนบุรี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

5. โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร มีผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

6. โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546 มีค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการวางแผน
ดำเนินการใช้หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

7. โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546 ในทุกสังกัด
คือ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยการบริหาร
จัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

8. โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546 ในทุกจังหวัด
มีค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

9. โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546 ในสถานศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีผลการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 เป็นไปตาม
สมมติฐานที่กำหนดไว้

10. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษามีเวลาในการเตรียมความพร้อมน้อย บุคลากรและ
ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรยังไม่เพียงพอ และขาดความชัดเจนในการจัดทำ
สาระหลักสูตร ครูมีภาระงานอื่น ๆ มากทำให้มีเวลาในการจัดทำสาระหลักสูตร ใ้ไม่เต็มที่
สถานศึกษานขนาดเล็กที่มีครูจำนวนน้อยมีภาระในการจัดทำสาระหลักสูตรมาก ขาดแคลนครู
ที่เชี่ยวชาญในการสอนตามกลุ่มสาระ ครูบางส่วนยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน
สถานศึกษาขาดเอกสารประกอบการจัดทำสาระหลักสูตรและเอกสารค้นคว้าและแหล่งเรียนรู้
ตามสาระหลักสูตร ครูยังขาดความชัดเจนและขาดเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ
ขาดผู้นิเทศที่มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตร การนิเทศของสถานศึกษายังไม่เป็นระบบและ
ต่อเนื่องเท่าที่ควร มีการสรุปการดำเนินงานและนำข้อมูลจากการใช้หลักสูตร ไปพัฒนา
การบริหารจัดการหลักสูตรยังไม่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ คือ สถานศึกษาควรวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร
ให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อให้มีเวลาในการจัดทำสาระหลักสูตรให้มากขึ้น จัดอบรม ประชุมครูให้มี
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดทำสาระหลักสูตรและการวัดและประเมินผล
ให้มากขึ้น ประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชนอยู่เสมอ หน่วยงานต้นสังกัดและ
สถานศึกษาควรให้การสนับสนุนค่านเอกสารหลักสูตรแก่ครู พัฒนาผู้นิเทศให้สามารถนิเทศ

ด้านหลักสูตรได้อย่างใกล้ชิดกับครู จัดระบบนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของครูให้เป็นระบบและดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่อง พัฒนาให้มีการสรุปการดำเนินงานและนำข้อมูลด้านหลักสูตรไปใช้พัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ถาวร คำทะแจ่ม (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร จังหวัดลำพูนผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของ โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และ ด้านการปรับปรุงพัฒนา มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติระดับปานกลาง คือ ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ส่วนปัญหา คือ เวลาในการเตรียมความพร้อมมีน้อย บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจการจัดทำ หลักสูตรยังไม่ชัดเจน การจัดทำแผนของโรงเรียน ไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหา ครูไม่มีความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้ โรงเรียนขาดการวางแผน การนิเทศ กำกับ ติดตาม โรงเรียนอยู่ในระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร การสรุปผลการดำเนินงานจึง ไม่ครบทุกขั้นตอน และการเข้ามามีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ยังขาดความเข้าใจถึงวิธีการ กระบวนการ ขั้นตอนในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะ คือ ควรให้ระยะเวลาที่เพียงพอในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ โครงสร้าง จุดมุ่งหมาย การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของหลักสูตร ควรมีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาต่าง ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ และควรให้การสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน

มังกร ประทุมพร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะของข้าราชการครู โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การดำเนิน

1. การดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะของข้าราชการครู โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่าไม่แตกต่างกัน

2. ปัญหาการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะของข้าราชการครู โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา ส่วนด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

คาร์สัน (Carison 1992 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการของครูในการมีส่วนร่วม ตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน โดยการร่วมมือกับบุคลากร ชุมชน และนักเรียน และงานด้านธุรการครูต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด เมื่อพวกเขามีส่วนร่วมมากที่สุดจะเข้าใจชัดเจน และมีความชำนาญ ไม่มีความแตกต่างด้านขนาดของโรงเรียน จำนวนผู้ที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วม สามารถให้ข้อชี้แนะได้ว่า ผู้บริหารต้องพิจารณาถึงเหตุการณ์ที่จำเป็น ความชำนาญของครู และการตัดสินใจของครู เมื่อครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารควรแนะนำให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรและการสอน และผลงานจะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของครู ผู้บริหารควรขอความคิดเห็นจากครู ทั้งด้านข้อมูล ความคิด และคำแนะนำ เพื่อเสนอต่อชุมชน ผู้บริหารส่วนใหญ่ควรขอข้อมูลจากครู เพื่อให้เกิดผลต่อนักเรียนและการทำงาน ถ้าหากผู้บริหารต้องการให้ครูได้มีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกฝน อบรมอยู่เสมอ โดยทุกๆ ไปครูต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครูหลายคนได้แสดงให้เห็นว่า พวกเขาต้องการออกความคิดเห็น แต่ไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจ

เมอร์ริล (Merrill 1992 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านองค์กรและสิ่งแวดล้อม ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปหลักสูตร กรณีศึกษาในการปรับปรุงโรงเรียนในเขตอำเภอ ผลการวิจัย พบว่า การเปลี่ยนแปลง พัฒนาหลักสูตร จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ลักษณะของเขตพื้นที่ของโรงเรียน ปัจจัยในระดับ โรงเรียนปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียน และพบว่าการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ในโรงเรียนชานเมืองอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เช่น ประวัติชุมชน ลักษณะของชุมชน การเมือง ประสิทธิภาพของครู รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และวัฒนธรรมของโรงเรียน

หวัง (Wang 1992 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวความคิดและความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ 6 กลุ่ม ที่มีสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการศึกษา ในไต้หวัน ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจในกิจกรรมทางการศึกษา ไม่ได้เป็นความรับผิดชอบของรัฐบาล หรือฝ่ายบริหารเพียงฝ่ายเดียว ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรหลายฝ่าย ประกอบด้วยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และความต้องการของชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา

เกวซด้า (Gwaizda 1998 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องสิ่งที่เข้าใจว่ามีอิทธิพลต่อหลักสูตรของโรงเรียนของรัฐ โอ ไฮ โอ ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เกี่ยวกับการจัดรายวิชา จุดประสงค์ และวิธีการใช้หลักสูตรของโรงเรียนของรัฐบาลในรัฐ โอ ไฮ โอ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในด้านการอาชีพ ผลการวิจัย พบว่า

1. การตัดสินใจในด้านเนื้อหาสาระต้องคำนึงถึงมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐกำหนด รวมทั้ง หน่วยงานกลางและคณะกรรมการการศึกษาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการหลักสูตรแบบเรียนและผู้เรียน มีอิทธิพลต่อการจัดรูปแบบ และวิธีการเรียนการสอน

3. รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจเลือกของครู ตามทักษะความสามารถของครูและวัสดุอุปกรณ์ตามลำดับ

บินซาลามัท (Bin Salamah, 2001 : Abstract) ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมุมมองเกี่ยวกับหลักสูตรของครูชาวซาอุดีกับความชอบรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูวิทยาศาสตร์ ครูวิทยาศาสตร์ และครูสังคมศึกษา ที่สอนโรงเรียนประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มโรงเรียนบริษาด ประเทศซาอุดีอาระเบีย การเก็บรวบรวมข้อมูลสุ่มเลือกจากครูจำนวน 423 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วย 3 ส่วน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างต้องตัดสินใจกำหนดความชอบในมุมมองเกี่ยวกับหลักสูตร 3 มุมมอง และเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร 3 รูปแบบที่อาศัยความจำเป็นนิยม – พฤติกรรมนิยม การปฏิบัตินิยม ความรู้นิยม การอยู่รอดนิยม- มนุษยธรรมนิยม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ร่วมวิจัยในกลุ่มตัวอย่างมักจะ ไม่คงที่

กับตนเองในด้านมุมมองเกี่ยวกับหลักสูตร มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างครูในด้านตำแหน่งของตนเองในมุมมองทั้ง 3 ด้านเมื่อเปรียบเทียบกับตามความชำนาญทางวิชาการ ของตนเองไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างครูเมื่อเปรียบเทียบระดับชั้นที่สอนหรือ จำนวนปีที่มีประสบการณ์ในการสอน และพบว่าผู้ตอบการสอบถามส่วนใหญ่ชอบรูปแบบ การพัฒนาหลักสูตรตามลำดับดังนี้ แบบความจำเป็น นิยม - พฤติกรรมนิยม แบบการปฏิบัติ นิยม - ความรู้นิยม และแบบความอยู่รอดนิยม - มนุษยนิยม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างครูในด้านความชอบรูปแบบของหลักสูตรเมื่อเปรียบเทียบกับตามความชำนาญ ทางวิชาการระดับชั้นที่สอน หรือจำนวนปีที่มีประสบการณ์ในการสอนและในที่สุด ข้อค้นพบ เปิดเผยว่าไม่มีสหสัมพันธ์ระหว่างชนิดของมุมมองเกี่ยวกับหลักสูตรกับรูปแบบการพัฒนา หลักสูตรที่กลุ่มต่าง ๆ

แม็กแคลอรี (McClary, 2002 : Abstract) ทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์การรับรู้ของ คณาจารย์เกี่ยวกับบรรยากาศของสถาบันเท่าที่บรรยากาศสนับสนุนและส่งเสริมหรือขัดขวาง และจำกัดการคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมในชั้นเรียน โดยมุ่งศึกษา คณาจารย์ของวิทยาลัยชุมชนเมซามีเรนจ์และเทคนิควิทยาเขตเวอร์จิเนีย วิธีการศึกษาได้พัฒนา แบบสำรวจเพื่อกล่าวถึงประเด็นปัญหาสิ่งกระตุ้นสภาพแวดล้อม และอุปสรรคต่อการคิด สร้างสรรค์ แบบวัดประเภทต่าง ๆ ของ Terasa Amabile จากผลงานของเธอพร้อมด้วย เฉลย คำตอบ : การประเมินบรรยากาศเพื่อการคิดสร้างสรรค์นำมาใช้ในโครงสร้างเพื่อเทียบกับซึ่งวัด การรับรู้ของคณาจารย์วิทยาลัยเมซามีเรนจ์เกี่ยวกับบรรยากาศของสถาบัน ผลการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ได้ภาพของปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยให้กำหนดนิยามบรรยากาศของสถาบันและผลที่ปัจจัย เหล่านี้มีต่อการคิดสร้างสรรค์ของคณาจารย์ซึ่งสัมพันธ์กับการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรม ในชั้นเรียนที่วิทยาลัยเมซามีเรนจ์

ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ ประเภทต่าง ๆ ของการสนับสนุนกลุ่มทำงานทรัพยากร ที่เพียงพอและเสรีภาพเหล่านี้คณาจารย์รับรู้ว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบรรยากาศของ สถาบันในขณะที่บรรยากาศของสถาบันสนับสนุนและส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา หลักสูตรและกิจกรรมในชั้นเรียน ที่วิทยาลัยเมซารีเรนจ์ประเภทต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริม สถาบัน การส่งเสริมการนิเทศและงานที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปนั้นคณาจารย์รับรู้ว่ามี ความสัมพันธ์เชิงบวกกับบรรยากาศของสถาบัน ในขณะที่บรรยากาศนี้สนับสนุนและส่งเสริม การคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมในชั้นเรียนที่วิทยาลัยเมซามีเรนจ์ อุปสรรคขององค์กรและความกดดันจากภาระงานหนักคณาจารย์รับรู้ว่ามีสูง นั่นจึงส่งผล

ทางลบต่อบรรยากาศของสถาบัน ในขณะที่บรรยากาศนี้สนับสนุนและส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมในชั้นเรียนที่วิทยาลัยแมซามิเรนจ์

เวสต์ (West, 2002 : Abstract) ทำการศึกษาเพื่อจะแสดงให้เห็นว่ามีความตรงประเด็นเป็นอันมาก ในการพัฒนาหลักสูตร การปรับปรุงการสอน และหลักสูตรครุศาสตร์ศึกษา หลายหลักสูตร ได้ศึกษาการวางแผนล่วงหน้าซึ่งเข้มแข็งในการตัดสินใจแบบมีปฏิสัมพันธ์ และมีการสะท้อนของครูวิชากายวิภาควิทยาชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 2 คน ครูทั้ง 2 คนได้รวมหน่วยหลักสูตรจุดชีววิทยาใหม่เข้าในรายวิชาชีววิทยาที่มีอยู่ตลอดปีของคน ในการศึกษามุ่งเน้นการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร ที่ครูทั้ง 2 นี้ได้กระทำในระหว่างการนำรายวิชาจุดชีววิทยาใหม่ไปใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกรณีศึกษาแบบเสมือนธรรมชาติ ข้อค้นพบจากการสังเกตชั้นเรียนและการสัมภาษณ์ครูนำมาบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อตีความการคิดของครู

ส่วนที่สองของการศึกษานี้เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการวิเคราะห์เชิงปริมาณของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจุดชีววิทยา ของนักเรียน / ชั้นเรียน นักเรียนทำการทำสอนก่อนการเรียนและหลังการเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อให้มีการเปรียบเทียบกะแบบผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยของห้องเรียนชั้นสูงขึ้นไป รูปแบบกึ่งทดลองนี้ทำให้ได้สถิติเชิงบรรยายซึ่งนำไปใช้เพื่อชี้ให้เห็นข้อค้นพบของกรณีศึกษาครั้งนี้

ฟ็อกซ์ (Fox, 2001 : Abstract) ได้ศึกษาการปฏิรูปหลักสูตรในกลุ่มโรงเรียนเอลโดราโด (นามสมมุติ) จากปี 1996 ถึง 2000 และข้อเสนอแนะสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ที่ตามประวัติได้รับคะแนน "D" หรือ "F" ในรายวิชาคณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ ในขณะที่ได้รับระดับคะแนน "B" หรือสูงกว่าในรายวิชาอื่น ๆ ขอดคนมาโดยตลอด เป้าหมาย 7 ประการของมนุษยธรรมศึกษาของสมาคมเพื่อการนิเทศและการพัฒนาหลักสูตร ได้ให้กรอบทฤษฎีสำหรับการศึกษานี้ และเป็นพื้นฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการสืบเสาะ 7 กลุ่ม ซึ่งสร้างสูตรวิธีการที่ใช้ในการสัมภาษณ์ภาคสนามกับกลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมวิจัย 4 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยนักเรียน 6 คน ครู 6 คน ผู้ให้คำปรึกษา 6 คน และผู้บริหาร 7 คน วิธีการศึกษาใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบคงที่เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากกว่า 1,600 ชิ้น ที่เกิดจากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย 25 ครั้ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า หลักสูตรขนาดเดียวเหมาะกับทุกคนซึ่งนำไปใช้ในลักษณะที่ไม่คงที่กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางการศึกษานั้นปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับความต้องการด้านการพัฒนาของกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหลายกลุ่มหรือของแต่ละบุคคลหลายคน ในขณะที่ข้อค้นพบอาจจะถูกตีความว่าเป็นความวิฤตของนักการศึกษาและ

บุคลากรในกลุ่มโรงเรียนเอตโศรา โคนัน การมุ่งตรงคำวิพากษ์วิจารณ์ที่รวมอยู่ในสมาชิกของชุมชนการศึกษาอาจจะไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม แทนที่สิ่งนี้การวิเคราะห์ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ให้เหมาะสมขึ้นจึงกล่าวหาการปฏิรูปที่รัฐครอบงำซึ่งริเริ่มการพัฒนาหลักสูตรที่ไม่เกิดความรู้สึกไวต่อความต้องการของครูและความต้องการทางการสอน การเรียนและการพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า หลักสูตรของสถานศึกษาจะไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีคุณภาพ และบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน และครูวิชาการ ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการควบคุม บังคับบัญชาให้ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังพบว่า มีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับเวลา โรงเรียนมีเวลาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาน้อย มีเวลาที่จะเตรียมจัดทำเอกสารการเรียนรู้ สื่อการเรียนและอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญหาด้านความเข้าใจ เนื่องจากครูไม่ได้รับการอบรมทุกคน เพราะข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ครูไม่เข้าใจกระบวนการจัดทำหลักสูตรและกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้เรื่องการวัดผลประเมินผลครูยังไม่พร้อมและไม่มีความรู้อย่างชัดเจน นักเรียนยังปรับพฤติกรรมการเรียนการสอนไม่ได้ ผู้ปกครองไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาบุคลากรได้ทันบุคลากรมีการลาออกและเข้าใหม่ในช่วงรอยต่อจบปีการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนครูน้อยไม่เพียงพอ ครูมีภาระงานเพิ่มมากขึ้น ปัญหาด้านงบประมาณ โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาเพราะมีค่าใช้จ่ายง่าย แต่จำนวนนักเรียนมีน้อยปัญหาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ การจัดทำเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น ขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ ปัญหาเกี่ยวกับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือด้านวิทยากรในเรื่องการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า กระบวน การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา มีกระบวนการบริหารจัดการที่แตกต่างจากหลักสูตร พ.ศ. 2521 โดยเฉพาะกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีภารกิจ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และ

ประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงาน การปรับปรุงพัฒนา ที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาคั้งนี้ น่าจะมีประเด็นสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกจากนี้ การใช้หลักสูตรสถานศึกษาได้ดำเนินการมาถึงปัจจุบันเป็นเวลา 5 ปี มีการใช้หลักสูตรครบทุกชั้นเรียนในปีการศึกษา 2548 ที่ผ่านมา การนำกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาทั้ง 7 ขั้นตอนมาศึกษาค้นคว้าและวิจัย ย่อมจะทำให้ได้ข้อสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ บรรลุเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรในพื้นที่จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพ การใช้หลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 เพื่อนำข้อสนเทศที่ได้ไปเผยแพร่ให้สถานศึกษาในสังกัดได้ใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง พัฒนา การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY